

Forslag

til

Lov om ændring af lov om Danmarks Grundforskningsfond

(Opfølgning på regeringens forsknings- og innovationspolitiske strategi om etablering af få særlige og fremragende forskningsenheder m.v.)

§ 1

I lov om Danmarks Grundforskningsfond, jf. lovbekendtgørelse nr. 367 af 10. april 2014, som ændret ved § 37 i lov nr. 384 af 26. april 2017, foretages følgende ændringer:

1. I § 1, stk. 4, 1. pkt., ændres »400« til: »500«.
2. I § 2 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke:
»Stk. 2. Bestyrelsesmedlemmerne, herunder formanden, kan ikke samtidig sidde i Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd, bestyrelsen for Danmarks Frie Forskningsfond, bestyrelsen for Danmarks Innovationsfond, udvalg under Danmarks Frie Forskningsfond eller udvalg under Danmarks Innovationsfond.«
Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.
3. I § 3 indsættes som stk. 2:
»Stk. 2. Uddannelses- og forskningsministeren kan undtagelsesvis forlænge funktionsperioderne for bestyrelsesmedlemmerne, herunder formanden, for en begrænset periode ud over de perioder, som er anført i fondens fundats, jf. stk. 1.«
4. I § 4, stk. 1, indsættes efter nr. 1 som nyt nummer:
»2) Efter aftale med eksisterende forskningsinstitutioner og på vilkår, der fastsættes af bestyrelsen, indgå aftale om at finansiere og etablere få særlige og fremragende forskningsenheder. Aftalerne skal omfatte et væsentligt element af forskeruddannelse i tilknytning til initiativerne.«
Nr. 2 og 3 bliver herefter nr. 3 og 4.
5. I § 4, stk. 2, § 4, stk. 4 og § 4, stk. 6, indsættes efter »nr. 1«: » og 2«.
6. I § 4, stk. 3, indsættes som 2. pkt.:
»Bestyrelsen kan i forbindelse med åbne opslag fastsætte nærmere formkrav til ansøgninger om støtte fra fonden, herunder om digital kommunikation, anvendelse af skabeloner, ansøgningsprog og ansøgningsfrister.«

§ 2

Loven træder i kraft den 1. januar 2019.

Bemærkninger til lovforslaget

Almindelige bemærkninger

Indholdsfortegnelse

1. Indledning
2. Lovforslagets indhold
 - 2.1. Forhøjelse af udelingsramme
 - 2.1.1. Gældende ret
 - 2.1.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.2. Bestyrelsesmedlemmers øvrige poster i forskningsrådssystemet
 - 2.2.1. Gældende ret
 - 2.2.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.3. Undtagelsesvis forlængelse af bestyrelsesmedlemmers funktionsperiode
 - 2.3.1. Gældende ret
 - 2.3.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.4. Aftaler om finansiering og etablering af få særlige og fremragende forskningsenheder
 - 2.4.1. Gældende ret
 - 2.4.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
 - 2.5. Formkrav til ansøgninger
 - 2.5.1. Gældende ret
 - 2.5.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning
3. Økonomiske og implementeringsmæssige konsekvenser for det offentlige
4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.
5. Administrative konsekvenser for borgerne
6. Miljømæssige konsekvenser
7. Forholdet til EU-retten
8. Hørte myndigheder og organisationer m.v.
9. Sammenfattende skema

1. Indledning

Lovforslaget følger op på regeringens forsknings- og innovationspolitiske strategi "Danmark – Klar til fremtiden" fra december 2017 og regeringens målsætning om, at dansk forskning skal være af højeste internationale kvalitet. Det er regeringens ambition, at danske forskere og universiteter skal være blandt de allerbedste i verden. Dette er vigtigt, hvis danske forskningsinstitutioner skal kunne tiltrække de bedste forskere og flere forskningsmidler, og hvis universiteterne skal være attraktive samarbejdspartnere internationalt. Det er samtidig en vigtig forudsætning for, at forskningen kan gøre mest mulig gavn i samfundet.

Med etableringen og finansieringen af Centers of Excellence spiller Danmarks Grundforskningsfond (herefter fonden) en central rolle i forhold til at støtte eliteforskningsmiljøer og topforskere med de bedste og mest ambitiøse idéer på tværs af forskningsområder. For at understøtte, at Danmark også i fremtiden kan være en forskningsnation i den absolutte verdenselite, vil regeringen styrke fokus på og anerkendelse af eliteforskningsmiljøer og på nuværende såvel som kommende topforskere.

Som et centralt initiativ i strategien ønsker regeringen derfor med dette lovforslag at skabe rammerne for, at der via fonden etableres få særlige og fremragende forskningsenheder, der skal kunne konkurrere med den absolut bedste internationale forskning og have et særligt fokus på transformativ forskning og videnskabelige gennembrud. Med forslaget øges fondens årlige uddelingsramme fra ca. 460 mio. kr. til 500 mio. kr. (2018-priser), således at fonden kan uddele midler til etablering af få særlige og fremragende forskningsenheder og samtidig videreføre de nuværende aktiviteter, herunder Centers of Excellence.

Lovforslaget indeholder desuden forslag til enkelte mindre ændringer af lov om Danmarks Grundforskningsfond.

Det foreslås at bringe loven på linje med lov om Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd og Danmarks Frie Forskningsfond gennem fastsættelse af regler om, at medlemmer af fondens bestyrelse ikke samtidig kan sidde i andre råd, bestyrelser og udvalg i det danske offentlige forskningsrådssystem.

Derudover foreslås det at give uddannelses- og forskningsministeren mulighed for undtagelsesvis at forlænge funktionsperioden for bestyrelsesmedlemmerne.

Endelig foreslås det med lovforslaget at give bestyrelsen mulighed for at fastsætte formkrav til ansøgninger, herunder bl.a. om digital kommunikation og sprogkrav.

2. Lovforslagets indhold

2.1. Forhøjelse af uddelingsramme

2.1.1. Gældende ret

Fonden blev oprettet ved lov nr. 409 af 6. juni 1991 om Danmarks Grundforskningsfond (herefter grundforskningsfondsloven) med det formål at finansiere enestående forskning på internationalt niveau. Fonden er det eneste organ i forskningsrådssystemet, der retligt har status af en egentlig fond med egen grundkapital i modsætning til de øvrige organer, som enten er rent rådgivende, eller har både rådgivnings- og fondsfunktioner, hvortil de modtager årlige statslige bevillinger. Fonden ledes af en uafhængig bestyrelse og en direktion.

Fonden fik ved oprettelsen i 1991 overført en grundkapital på 2 mia. kr. fra staten. Ved aftale om finansloven for 2008 blev det besluttet at øge fondens grundkapital med i alt 3 mia. kr. Med aftale om en Vækstpakke af juni 2014 fik fonden tilført yderligere 3 mia. kr. til grundkapitalen. Dermed vil fonden kunne igangsætte nye forskningscentre frem til 2026. Det er på denne baggrund forventningen, at fonden, ved fuld udnyttelse af den nuværende uddelingsramme, vil kunne uddele midler frem til 2036.

Ved sin oprettelse i 1991 var det forventningen, at fondens grundkapital på 2 mia. kr. kunne give et årligt afkast på ca. 200 mio. kr. årligt, som skulle anvendes til brug for grundforskning og fondens

administration. Renteudviklingen i 1990'erne reducerede imidlertid afkastet. Med en ændring af grundforskningsfondsloven i 1997 fik fonden mulighed for at anvende op til halvdelen af den oprindelige grundkapital til at fortsætte fondens arbejde med et fortsat uddelingsniveau på ca. 200 mio. kr. årligt.

Et fortsat fald i renteniveauet – og fondens begrænsede mulighed for anvendelse af grundkapitalen – medførte, at fonden ved en lovændring i 2003 fik mulighed for at investere den resterende del af grundkapitalen med et maksimalt årligt uddelingsniveau på 250 mio. kr.

I forlængelse af kapitalindskuddet på 3 mia. kr. i 2008 blev fondens uddelingsloft ved en lovændring samme år ændret til en uddelingsramme på gennemsnitligt 400 mio. kr. årligt (2008-priser) målt i faste priser over fortløbende 10-års-perioder, jf. grundforskningsfondslovens § 1, stk. 4. Fondens uddelingsramme svarer til ca. 460 mio. kr. årligt i 2018-priser. Samtidig blev det fastsat i loven, at alle uddelinger skal inkludere bidrag til følgeudgifter forbundet med forskningen beregnet efter den sats, der til enhver tid gælder for staten. Dette havde også været fondens praksis hidtil. Ændringen fra et uddelingsloft til en uddelingsramme gav fonden øget fleksibilitet i forhold til de løbende uddelinger. Formålet med at hæve uddelingsniveauet til 400 mio. kr. årligt var dels at give fonden mulighed for et øget aktivitetsniveau, og dels at kompensere for fondens øgede udgifter til en øget overheadsats.

2.1.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Som et centralt initiativ i regeringens forsknings- og innovationspolitiske strategi "Danmark – Klar til fremtiden" fra december 2017 ønsker regeringen med dette lovforslag at skabe rammerne for, at der gennem fonden kan etableres få særlige og fremragende forskningsenheder, der skal kunne konkurrere med den absolut bedste internationale forskning og have et særligt fokus på transformativ forskning og videnskabelige gennembrud.

Med henblik på at fonden kan uddele midler til etablering af disse enheder – og samtidig videreføre nuværende aktiviteter, herunder Centers of Excellence – foreslås det, at fondens uddelingsramme hæves til gennemsnitligt 500 mio. kr. årligt (2018-priser). En forhøjet ramme vil give fonden mulighed for at fastholde det nuværende aktivitetsniveau samtidig med, at den forhøjede ramme kan omfatte finansiering og etablering af få særlige og fremragende forskningsenheder på absolut højeste internationale niveau, jf. nærmere herom under pkt. 2.4.

Det er med forhøjelse af fondens uddelingsramme fortsat hensigten, at uddelingsrammen opgøres over fortløbende 10-års-perioder, og at alle uddelinger skal inkludere bidrag til følgeudgifter forbundet med forskningen beregnet efter den sats, der til enhver tid gælder for staten.

2.2. Bestyrelsesmedlemmers øvrige poster i forskningsrådssystemet

2.2.1. Gældende ret

Efter den gældende bestemmelse i grundforskningsfondslovens § 2, stk. 1, ledes fonden af en bestyrelse bestående af en bestyrelsesformand og 8 øvrige medlemmer, der bl.a. skal have indsigt i forskning på internationalt niveau samt finansiell indsigt. Formanden og medlemmerne udpeges alle af uddannelses- og forskningsministeren i deres personlige egenskab, jf. grundforskningsfondslovens § 2, stk. 1. Det følger yderligere af bestemmelsen, at formanden udpeges af uddannelses- og forskningsministeren, mens tre

medlemmer indstilles af Danmarks Frie Forskningsfond, et medlem indstilles af Rektorkollegiet uden for kollegiets midte, et medlem indstilles af sektorforskningens Direktørkollegium uden for kollegiets midte, et medlem indstilles af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, et medlem indstilles af Akademiet for de Tekniske Videnskaber og et medlem udpeges af uddannelses- og forskningsministeren.

2.2.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Fonden er en del af det danske forskningsrådssystem, der ud over Grundforskningsfonden består af Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd, Danmarks Frie Forskningsfond og Danmarks Innovationsfond. Det gælder for de her nævnte organer, at rådsmedlemmer og bestyrelsesmedlemmer udpeges af uddannelses- og forskningsministeren enten efter indstilling eller efter åbent opslag. Medlemmerne udpeges i deres personlige egenskab.

Medlemmer af Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd kan ikke samtidig sidde i bestyrelsen for Danmarks Frie Forskningsfond, bestyrelsen for Danmarks Grundforskningsfond, bestyrelsen for Danmarks Innovationsfond, udvalg under Danmarks Frie Forskningsfond eller udvalg under Danmarks Innovationsfond, jf. § 7, stk. 3, i lov nr. 384 af 26. april 2017 om Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd og Danmarks Frie Forskningsfond.

Det er derudover fastsat, at bestyrelsesmedlemmer i Danmarks Frie Forskningsfond ikke samtidig kan sidde i Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd, bestyrelsen for Danmarks Grundforskningsfond, bestyrelsen for Danmarks Innovationsfond, udvalg under Danmarks Frie Forskningsfond eller udvalg under Danmarks Innovationsfond, jf. lov om Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd og Danmarks Frie Forskningsfond, § 18, stk. 3.

Baggrunden for de nævnte bestemmelser var et ønske om at skabe en klar adskillelse mellem de organer, som udmønter midler og rådgiver konkret om forskning, herunder Danmarks Grundforskningsfond, Danmarks Frie Forskningsfond og Danmarks Innovationsfond, og på den anden side Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd, som rådgiver om forskning på overordnet niveau uden hensyntagen til bevillingsmæssige rammer. Der kan henvises til Folketingstidende 2016-17, A, L 118, side 21 og 26

Da samme hensyn gør sig gældende i forhold til bestyrelsesmedlemmer i Danmarks Grundforskningsfond, findes det hensigtsmæssigt at indsætte en tilsvarende bestemmelse i lov om Danmarks Grundforskningsfond.

Det foreslås derfor at indsætte en bestemmelse, hvorefter bestyrelsesmedlemmer, herunder formanden, ikke samtidig med deres varetagelse af en bestyrelsespost i Danmarks Grundforskningsfond, kan sidde i Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd, bestyrelsen for Danmarks Frie Forskningsfond, bestyrelsen for Danmarks Innovationsfond, udvalg under Danmarks Frie Forskningsfond eller udvalg under Danmarks Innovationsfond.

2.3. Undtagelsesvis forlængelse af bestyrelsesmedlemmers funktionsperiode

2.3.1. Gældende ret

Efter den gældende bestemmelse i grundforskningsfondslovens § 2, stk. 1, udpeger uddannelses- og forskningsministeren formanden og øvrige medlemmer af fondens bestyrelse i deres personlige egenskab.

Efter grundforskningsfondslovens § 3, 2. pkt., fastsættes nærmere regler for indstilling af og funktionsperioder for bestyrelsens medlemmer i fondens fundats. Fondens fundats fastsættes ved kongelig anordning efter indstilling fra bestyrelsen, jf. lovens § 3, 1. pkt.

Det følger af fondens fundats, at formanden udpeges for en periode af 6 år med mulighed for genudpegning én gang for en 3-årig periode. Bestyrelsens medlemmer udpeges for 4 år og kan genudpeges én gang. Det følger endvidere, at bestyrelsens medlemmer så vidt muligt udpeges på en sådan måde, at fire medlemmers udpegningsperioder er forskudt med to år i forhold til de øvrige fire medlemmer. Der henvises til § 7, stk. 1-3, i anordning nr. 944 af 8. september 2008 om fundats for Danmarks Grundforskningsfond (herefter fundatsen). Der er derudover ikke mulighed for at forlænge formanden eller bestyrelsesmedlemmers funktionsperioder.

2.3.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Efter gældende ret kan uddannelses- og forskningsministeren undtagelsesvis forlænge udpegningsperioderne for rådsmedlemmer i Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd og bestyrelsesmedlemmer i Danmarks Frie Forskningsfond, for en begrænset periode ud over de ved lov fastsatte udpegningsperioder, jf. lov om Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd og Danmarks Frie Forskningsfond, § 9, stk. 2, og § 19, stk. 2.

Baggrunden for de nævnte bestemmelser var blandt andet at give mulighed for, at medlemmer, som har været tæt involveret i behandlingen af større og mere ressourcekrævende sager, der anses for tæt på afslutning, kan færdigbehandle sådanne sager uanset udløb af den normale udpegningsperiode. Det kan i sådanne situationer medføre et u hensigtsmæssigt yderligere forbrug af tid og andre ressourcer til ulempe for alle involverede parter, hvis der skal ske udskiftning af medlemmer sent i sagsforløbet. Der henvises til Folketingstidende 2016-17, A, L 118, side 21 og 26.

Da samme hensyn gør sig gældende i forhold til bestyrelsesmedlemmer i Danmarks Grundforskningsfond, findes det hensigtsmæssigt at indsætte en tilsvarende bestemmelse i lov om Danmarks Grundforskningsfond.

Det foreslås derfor at indsætte en bestemmelse, hvorefter uddannelses- og forskningsministeren får mulighed for undtagelsesvis at forlænge udpegningsperioderne for bestyrelsesmedlemmerne, herunder formanden, for en begrænset periode ud over de i fundatsen anførte perioder.

Det er hensigten, at en undtagelsesvis forlængelse som udgangspunkt ikke skal ske for en længere periode end højst 6 måneder.

2.4. Aftaler om finansiering og etablering af få særlige og fremragende forskningsenheder

2.4.1. Gældende ret

Efter den gældende bestemmelse i grundforskningsfondslovens § 4, stk. 1, 1. pkt., er det bestyrelsens opgave at forvalte og nyttiggøre fondens midler i overensstemmelse med fondens formål: at finansiere

enestående forskning på internationalt niveau til styrkelse af Danmarks forskningsmæssige udviklingsevne, jf. grundforskningslovens § 1, stk. 1 og 2.

Efter grundforskningsfondslovens § 4, stk. 1, nr. 1, kan bestyrelsen, for at opfylde dette formål, efter aftale med eksisterende forskningsinstitutioner for en kortere eller længere årrække finansiere oprettelse eller udvidelse af institutter og centre ved eller på tværs af institutionerne. Aftalerne skal omfatte et væsentligt element af forskeruddannelse.

Denne opgave udmøntes gennem fondens primære virkemiddel, Centers of Excellence, der som udgangspunkt etableres i op til 10 år fordelt over to bevillingsperioder på henholdsvis seks og fire år. Der kan etableres centre inden for og på tværs af alle forskningsområder. Centrene får typisk en samlet bevilling i størrelsesordenen 80-100 mio. kr.

Bestyrelsen skal ved tilsagn om støtte fra fonden tage højde for, at de tilsagte forpligtelser i de enkelte år ikke overstiger det disponible beløb til uddelinger, og at der heller ikke i øvrigt opstår udekkeede finansieringsbehov i forbindelse med fondens tilskudsaktiviteter. Bestyrelsen skal i den forbindelse på baggrund af forventede disponible beløb til uddelinger fastsætte en ramme for den samlede mængde af aftaler efter § 4, stk. 1, nr. 1, sådan, at det økonomiske grundlag for gennemførelse af de pågældende tilskudsaktiviteter hele tiden er til stede, jf. lovens § 4, stk. 2.

§ 4, stk. 2, blev indført ved lov nr. 1091 af 29. december 1997 om ændring af lov om Danmarks Grundforskningsfond. Ifølge bemærkningerne var den konkrete anledning hertil, at fonden stod foran at skulle tage stilling til en videreførelse af 23 Centers of Excellence, der samlet set havde fået en meget god evaluering, samtidig med at faldet i renteniveauet ikke gav fonden den fornødne finansielle mulighed for en eventuel videreførelse. På baggrund heraf blev det med bestemmelsen besluttet, at fonden i forbindelse med oprettelsen af centre selv må tage højde for, at fonden ikke kommer i en situation, hvor mængden af gode centre ikke svarer til fondens finansielle muligheder. Bestyrelsen skal således ud fra beregninger over det forventede disponible beløb lægge en ramme for, hvor mange centre fonden selv har mulighed for at finansiere på én gang. Rammen må løbende korrigeres ud fra forventningerne til det årlige beløb til uddelinger. Der kan henvises til Folketingstidende 1997-98, tillæg A, side 206.

Bestyrelsen kan i forbindelse med finansieringen af oprettelsen eller udvidelsen af institutter og centre, jf. § 4, stk. 1, nr. 1, gøre finansieringen betinget af, at stillingen som centerleder opslås i international konkurrence. Bestyrelsen kan ligeledes beslutte, at et center etableres, efter at stillingen som centerleder har været opslået i international konkurrence, jf. lovens § 4, stk. 4.

Bestemmelsen blev indført ved ændringen af grundforskningsfondsloven i 1997. Ifølge bemærkningerne var begrundelsen herfor, at der på nogle områder er behov for en styrkelse af dansk forskning på et niveau, der ikke kan forventes ved blot at indkalde ansøgninger fra danske forskergrupper. Derfor fik bestyrelsen mulighed for i nogle tilfælde at opslå stillingen som centerleder internationalt. Der kan henvises til Folketingstidende 1997-98, tillæg A, side 206.

Fondens bestyrelse kan finansiere sine initiativer alene eller i samarbejde med og med hel eller delvis finansiering fra andre offentlige eller private råd, fonde eller virksomheder, herunder også offentlige eller private råd, institutioner, fonde eller virksomheder i udlandet, jf. lovens § 4, stk. 6, 1. pkt.

Bestemmelsen blev indført ved lov nr. 404 af 28. maj 2003 om ændring af lov om Danmarks Grundforskningsfond. Ifølge lovforslagets bemærkninger blev bestemmelsen indført med henblik på at styrke fondens mulighed for at indgå i samarbejde med private fonde og virksomheder om etablering af forskningsmiljøer af høj kvalitet. Således forventes det, at fonden aktivt skal opsøge og udnytte mulighederne for samarbejde med private fonde og virksomheder om etablering og finansiering af forskningscentre af høj kvalitet. Der kan henvises til Folketingstidende 2002-03, tillæg A, side 3418.

2.4.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

De nuværende Centers of Excellence er etableret med hjemmel i § 4, stk. 1, nr. 1, i grundforskningsfondsloven. Det findes derfor hensigtsmæssigt, at hjemlen til finansiering og etablering af de få særlige og fremragende forskningsenheder indsættes som et selvstændigt initiativ i grundforskningsfondslovens § 4, stk. 1, som bestyrelsen kan anvende til at opfylde sit formål.

Det foreslås derfor at indsætte en ny bestemmelse i lovens § 4, stk. 1, hvorefter bestyrelsen efter aftale med eksisterende forskningsinstitutioner og på vilkår, der fastsættes af bestyrelsen, kan indgå aftale om at finansiere og etablere få særlige og fremragende forskningsenheder. Hermed gives fonden mulighed for inden for dens formål at anvende et yderligere virkemiddel; finansiering af få særlige og fremragende forskningsenheder på absolut højeste internationale niveau, og som forventes at skulle have et særligt fokus på transformativ forskning. Transformativ forskning er den type grundforskning, der har fokus på fundamentale og videnskabelige nybrud, og som kan ændre bestemte opfattelser inden for et givent forskningsfelt. Enhederne vil f.eks. kunne implementeres som en overbygning til eller en udvidelse af fondens nuværende Centers of Excellence, men vil også kunne etableres som helt nye enheder.

Den samlede økonomiske ramme pr. enhed forventes som udgangspunkt at blive på minimum 75 mio. kr. udmøntet over en tidshorizont på mindst 10 år. Der stilles ikke krav om, at enhederne gives en tidsafgrænset bevilling på samme vis som Centers of Excellence, hvis bevilling som udgangspunkt udløber efter højst 10 år. De få særlige og fremragende forskningsenheder kan i stedet løbende evalueres i forhold til grundlaget for fortsatte bevillinger. Bestyrelsen fastsætter som hidtil de nærmere vilkår for bevillingerne.

Aftalerne om få særlige og fremragende forskningsenheder vil – ligesom for aftaler om Centers of Excellence – skulle omfatte et væsentligt element af forskeruddannelse (ph.d.). En afgørende forudsætning for at kunne varetage forskeruddannelse af høj kvalitet er, at der er et stærkt og velfungerende forskningsmiljø med en tilstrækkelig vejlederkapacitet. Det forventes, at de få særlige og fremragende forskningsenheder – på samme vis som Centers of Excellence – er blandt de forskningsmiljøer, der har den forskningsmæssige kvalitet og kapacitet til at varetage forskeruddannelse.

Som for Centers of Excellence gør hensynet til fondens samlede økonomiske virke sig også gældende i forhold til de få særlige og fremragende forskningsenheder. Derfor er det hensigten, at bestyrelsen også ved tilsagn om støtte fra fonden til de få særlige og fremragende forskningsenheder vil skulle tage højde for, at de tilsagte forpligtelser i de enkelte år ikke overstiger det disponible beløb til uddelinger, og at der i øvrigt ikke opstår udækkede finansieringsbehov i forbindelse med fondens tilskudsaktiviteter. Bestyrelsen forventes derfor, på baggrund af det forventede disponible beløb til uddelinger, at skulle fastsætte en ramme for den samlede mængde aftaler om oprettelse af henholdsvis Centers of Excellence og de få

særlige og fremragende forskningsenheder, således at det økonomiske grundlag for gennemførelse af de pågældende tilskudsaktiviteter hele tiden er til stede, jf. lovforslagets § 1, nr. 5.

Behovet for i nogle tilfælde at opslå stillingen som centerleder internationalt gør sig gældende for både Centers of Excellence og de få særlige og fremragende forskningsenheder, hvorfor det er hensigten, at bestyrelsen med forslaget vil få mulighed for at gøre finansieringen af de få særlige og fremragende forskningsenheder betinget af, at stillingen som centerleder opslås i international konkurrence, jf. lovforslagets § 1, nr. 5.

Endelig er det hensigten, at bestyrelsen med forslaget vil få mulighed for – som for Centers of Excellence – enten at finansiere enhederne alene eller gennemføre initiativet i samarbejde med og med hel eller delvis finansiering fra f.eks. private råd, fonde, virksomheder og forskningsinstitutioner, jf. lovforslagets § 1, nr. 5.

2.5. Formkrav til ansøgninger

2.5.1. Gældende ret

Efter den gældende bestemmelse i grundforskningsfondslovens § 4, stk. 3, skal bestyrelsen normalt uddele fondens midler i åben konkurrence på grundlag af ansøgninger fra forskningsinstitutioner og forskere. Bestemmelsen blev indført ved ændring af grundforskningsfondsloven i 1997 i forventning om, at uddelingen af midler i en åben konkurrence på baggrund af ansøgninger i mange tilfælde ville være den metode, som fonden ville betjene sig af. Samtidig blev det anset for vigtigt, at fonden er fleksibel og i stand til at anvende sine midler på en måde og på et tidspunkt, hvor den ser størst mulighed for at opnå fondens formål. Derfor har fonden fået størst mulig frihedsgrad til selv at beslutte sig for, hvorledes formålene bedst opnås og er derfor ikke forpligtet til alene at uddele midler på baggrund af åbent opslag. Der kan henvises til forskningsministerens svar af 10. december 1997 på spørgsmål 21 af den 5. december 1997 (L 92 – bilag 7) fra Folketingets Forskningsudvalg til L 92, fremsat den 20. november 1997.

Der er i de gældende regler ikke mulighed for at fastsætte særlige formkrav i forbindelse med åbne opslag.

2.5.2. Ministeriets overvejelser og den foreslåede ordning

Med henblik på at understøtte en enkel og fleksibel bevillingsfunktion og samtidig øge transparens om ansøgerens forpligtelser, foreslås det at indsætte en bestemmelse, hvorefter bestyrelsen kan fastsætte nærmere formkrav til ansøgninger om støtte fra fonden. Det gælder blandt andet formkrav vedr. digital kommunikation, anvendelse af skabeloner, ansøgningsprog og ansøgningsfrister.

Der gives herved mulighed for, at bestyrelsen blandt andet kan fastsætte regler om obligatorisk anvendelse af digital kommunikation i forbindelse med indgivelse af ansøgninger til fonden, at ansøgninger skal indgives i en bestemt form og på et andet sprog end dansk, hvor dette måtte være relevant, f.eks. af hensyn til international ekspertvurdering af ansøgninger, at ansøgninger skal indleveres inden for en bestemt tidsfrist, og om at fonden kan afvise ansøgninger som følge af manglende overholdelse af formkrav.

3. Økonomiske og implementeringsmæssige konsekvenser for det offentlige

Der vil være øgede administrative driftskonsekvenser af begrænset omfang for Danmarks Grundforskningsfond i forbindelse med udmøntningen af det nye virkemiddel.

Grundforskningsfonden forventes med lovforslaget at få hjemmel til at fastsætte formkrav til ansøgninger, herunder bl.a. om digital kommunikation og sprogkrav.

Lovforslaget følger principperne for digitaliseringsklar lovgivning og vurderes ikke at have implementeringskonsekvenser for det offentlige.

4. Økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet

Lovforslaget har ingen økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v.

5. Administrative konsekvenser for borgerne

Lovforslaget har ingen administrative konsekvenser for borgerne.

6. Miljømæssige konsekvenser

Lovforslaget har ingen miljømæssige konsekvenser.

7. Forholdet til EU-retten

Lovforslaget indeholder ikke EU-retlige aspekter.

8. Hørte myndigheder og organisationer m.v.

Et udkast til lovforslag har i perioden fra den 22. juni 2018 til den 13. august 2018 været sendt i høring hos følgende myndigheder og organisationer m.v.:

Akademiet for de Tekniske Videnskaber, Copenhagen Business School – Handelshøjskolen, Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd, Danmarks Frie Forskningsfond, Danmarks Grundforskningsfond, Danmarks Innovationsfond, Danmarks Tekniske Universitet, Danske Regioner, Danske Universiteter, Den Nationale Videnskabsetiske Komite, Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, IT-Universitetet i København, Københavns Universitet, Rigsrevisionen, Roskilde Universitet, Sektorforskningens Direktørkollegium, Syddansk Universitet, Aalborg Universitet og Aarhus Universitet.

9. Sammenfattende skema

	Positive konsekvenser/mindreudgifter (hvis ja, angiv omfang)	Negative konsekvenser/merudgifter (hvis ja, angiv omfang)
Økonomiske og implementeringsmæssige konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Ingen	Ingen

Administrative konsekvenser for stat, kommuner og regioner	Danmarks Grundforskningsfond får hjemmel til at fastsætte krav om digital kommunikation i forbindelse med bevillingsansøgeres indgivelse af ansøgninger til fonden.	Der vil være øgede administrative driftsomkostninger af begrænset omfang for Danmarks Grundforskningsfond i forbindelse med udmøntningen af det nye virkemiddel.
Økonomiske konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for erhvervslivet	Ingen	Ingen
Administrative konsekvenser for borgerne	Ingen	Ingen
Miljømæssige konsekvenser	Ingen	Ingen
Forholdet til EU-retten	Lovforslaget indeholder ingen EU-retlige aspekter.	
Overimplementering af EU-retlige minimumsforpligtelser (sæt X)	JA	NEJ X

Bemærkninger til lovforslagets enkelte bestemmelser

Til § 1

Til nr. 1

Efter den gældende bestemmelse i grundforskningsfundslovens § 1, stk. 4, kan fonden gennemsnitligt uddele 400 mio. kr. årligt (2008-priser) målt i faste priser over fortløbende 10-års-perioder. Alle uddelinger skal inkludere bidrag til følgeudgifter forbundet med forskningen beregnet efter den sats, der til enhver tid gælder for staten.

Med lovforslagets § 1, nr. 1, foreslås det, at fonden gennemsnitligt kan uddele 500 mio. kr. årligt målt i faste priser over fortløbende 10-års-perioder. Uddelingsrammen er anført i 2018-priser.

Med forslaget til en forhøjet ramme vil fonden få mulighed for at fastholde det nuværende aktivitetsniveau samtidig med, at den forhøjede ramme forventes at blive anvendt til finansiering og etablering af få særlige og fremragende forskningsenheder på absolut højeste internationale niveau, jf. tillige lovforslagets § 1, nr. 4, og bemærkningerne hertil.

Det er med forhøjelse af fondens uddelingsramme fortsat hensigten, at rammen opgøres over fortløbende 10-års-perioder, og at alle uddelinger skal inkludere bidrag til følgeudgifter forbundet med forskningen beregnet efter den sats, der til enhver tid gælder for staten.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 2.1.

Til nr. 2

Fonden er en del af det danske forskningsrådssystem, der ud over Grundforskningsfonden består af Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd, Danmarks Frie Forskningsfond og Danmarks Innovationsfond. Det gælder for alle de nævnte organer, at rådsmedlemmer og bestyrelsesmedlemmer udpeges af uddannelses- og forskningsministeren enten efter indstilling eller efter åbent opslag og i deres personlige egenskab.

Efter den gældende bestemmelse i grundforskningsfondslovens § 2, stk. 1, ledes fonden af en bestyrelse bestående af en bestyrelsesformand og 8 øvrige medlemmer, der bl.a. skal have indsigt i forskning på internationalt niveau samt finansiell indsigt. Formanden og medlemmerne udpeges alle af uddannelses- og forskningsministeren i deres personlige egenskab. Det følger videre af bestemmelsen, at formanden udpeges af uddannelses- og forskningsministeren, tre medlemmer indstilles af Danmarks Frie Forskningsfond, et medlem indstilles af Rektorkollegiet uden for kollegiets midte, et medlem indstilles af sektorforskningens Direktørkollegium uden for kollegiets midte, et medlem indstilles af Det Kongelige Danske Videnskabernes Selskab, et medlem indstilles af Akademiet for de Tekniske Videnskaber og et medlem udpeges af uddannelses- og forskningsministeren.

Medlemmer af Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd kan ikke samtidig sidde i bestyrelsen for Danmarks Frie Forskningsfond, bestyrelsen for Danmarks Grundforskningsfond, bestyrelsen for Danmarks Innovationsfond, udvalg under Danmarks Frie Forskningsfond eller udvalg under Danmarks Innovationsfond, jf. lov om Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd og Danmarks Frie Forskningsfond, § 7, stk. 3.

Det er endvidere fastlagt, at bestyrelsesmedlemmer i Danmarks Frie Forskningsfond ikke samtidig kan sidde i Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd, bestyrelsen for Danmarks Grundforskningsfond, bestyrelsen for Danmarks Innovationsfond, udvalg under Danmarks Frie Forskningsfond eller udvalg under Danmarks Innovationsfond, jf. lov om Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd og Danmarks Frie Forskningsfond, § 18, stk. 3.

Baggrunden for de nævnte bestemmelser var at skabe en klar adskillelse mellem de organer, som udmønter midler og rådgiver konkret om forskning, herunder Danmarks Grundforskningsfond, Danmarks Frie Forskningsfond og Danmarks Innovationsfond, og på den anden side Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd, som rådgiver om forskning på overordnet niveau uden hensyntagen til bevillingsmæssige rammer. Der kan henvises til Folketingstidende 2016-17, A, L 118, side 21 og 26.

Da samme hensyn gør sig gældende i forhold til bestyrelsesmedlemmer i Danmarks Grundforskningsfond, findes det hensigtsmæssigt at indsætte en tilsvarende bestemmelse i grundforskningsfondsloven.

Med lovforslagets § 1, nr. 2, foreslås det derfor, at bestyrelsesmedlemmerne, herunder formanden, ikke samtidig kan sidde i Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd, bestyrelsen for Danmarks Frie Forskningsfond, bestyrelsen for Danmarks Innovationsfond, udvalg under Danmarks Frie Forskningsfond eller udvalg under Danmarks Innovationsfond.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 2.2.

Til nr. 3

Efter den gældende bestemmelse i grundforskningsfondslovens § 2, stk. 1, udpeger uddannelses- og forskningsministeren formanden og øvrige medlemmer af fondens bestyrelse i deres personlige egenskab.

Efter grundforskningsfondslovens § 3, 2. pkt., fastsættes nærmere regler for indstilling af og funktionsperioder for bestyrelsens medlemmer i fondens fundats. Fondens fundats fastsættes ved kongelig anordning efter indstilling fra bestyrelsen, jf. grundforskningsfondslovens § 3, 1. pkt.

Det følger af fondens nugældende fundats, at formanden udpeges for en periode af 6 år med mulighed for genudpegning én gang for en 3-årig periode, og at bestyrelsens medlemmer udpeges for 4 år og kan genudpeges én gang, jf. fundatsens § 7, stk. 1 og 2. Det følger endvidere af fondens fundats, at bestyrelsens medlemmer så vidt muligt udpeges på en sådan måde, at 4 medlemmers udpegningsperioder er forskudt med 2 år i forhold til de øvrige 4 medlemmer, jf. fundatsens § 7, stk. 3. Der er derudover ikke mulighed for at forlænge formanden eller bestyrelsesmedlemmers funktionsperioder ud over de perioder, der er anført i fondens fundats.

Uddannelses- og forskningsministeren kan undtagelsesvis forlænge udpegningsperioderne for rådsmedlemmerne af Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd og bestyrelsesmedlemmerne af Danmarks Frie Forskningsfond, for en begrænset periode ud over de ved lov fastsatte udpegningsperioder, jf. lov om Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd og Danmarks Frie Forskningsfond, § 9, stk. 2 og § 19, stk. 2.

Baggrunden for de nævnte bestemmelser var blandt andet at give mulighed for, at medlemmer, som har været tæt involveret i behandlingen af større og mere ressourcekrævende sager, der anses for tæt på afslutning, kan færdigbehandle sådanne sager uanset udløb af den normale udpegningsperiode. Det kan i sådanne situationer medføre et u hensigtsmæssigt yderligere forbrug af tid og andre ressourcer til ulempe for alle involverede parter, hvis der skal ske udskiftning af medlemmer sent i sagsforløbet. Der henvises til Folketingstidende 2016-17, A, L 118, side 21 og 26.

Da samme hensyn gør sig gældende i forhold til bestyrelsesmedlemmer i Danmarks Grundforskningsfond, som blandt andet behandler store og ressourcekrævende ansøgninger om bevillinger til Centers of Excellence, og som også vil skulle behandle tilsvarende ressourcekrævende ansøgninger om bevilling til de nye få særlige og fremragende forskningsenheder, findes det hensigtsmæssigt at indsætte en tilsvarende bestemmelse i grundforskningsfondsloven.

Med lovforslagets § 1, nr. 3, foreslås det derfor, at uddannelses- og forskningsministeren undtagelsesvis kan forlænge funktionsperioderne for bestyrelsesmedlemmerne, herunder formanden, for en begrænset periode ud over de perioder, som er anført i fondens fundats.

Det er således også hensigten med den foreslåede bestemmelse, at ministerens mulighed for undtagelsesvis at forlænge bestyrelsesmedlemmers funktionsperiode f.eks. vil kunne anvendes til, at medlemmer, som har været tæt involveret i behandlingen af større og mere ressourcerkrævende sager, der anses for tæt på afslutning, kan færdigbehandle sådanne sager uanset udløb af den normale funktionsperiode. Det vil i sådanne situationer ellers kunne medføre et u hensigtsmæssigt yderligere forbrug af tid og andre ressourcer til ulempe for alle involverede parter, hvis der skal ske udskiftning af medlemmer sent i sagsforløbet.

Det er hensigten, at en undtagelsesvis forlængelse som udgangspunkt ikke skal ske for en længere periode end højst 6 måneder. Medlemmet skal ved en sådan forlængelse generelt varetage opgaver som bestyrelsesmedlem og ikke kun bidrage i relation til den konkrete opgave.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 2.3.

Til nr. 4

Efter den gældende bestemmelse i grundforskningsfondslovens § 4, stk. 1, 1. pkt., er det bestyrelsens opgave at forvalte og nyttiggøre fondens midler i overensstemmelse med fondens formål: at finansiere enestående forskning på internationalt niveau til styrkelse af Danmarks forskningsmæssige udviklingsevne, jf. grundforskningsfondslovens § 1, stk. 1 og 2.

Efter grundforskningsfondslovens § 4, stk. 1, nr. 1, kan bestyrelsen, for at opfylde dette formål, efter aftale med eksisterende forskningsinstitutioner for en kortere eller længere årrække finansiere oprettelse eller udvidelse af institutter og centre ved eller på tværs af institutionerne. Aftalerne skal have et væsentligt element af forskeruddannelse i tilknytning til initiativerne.

Denne opgave udmøntes gennem fondens primære virkemiddel, Centers of Excellence, der som udgangspunkt etableres i op til 10 år fordelt over to bevillingsperioder på henholdsvis seks og fire år. Der kan etableres centre inden for og på tværs af alle forskningsområder. Centrene får typisk en samlet bevilling i størrelsesordenen 80-100 mio. kr.

Efter grundforskningsfondslovens § 4, stk. 2, skal bestyrelsen ved tilsagn om støtte fra fonden tage højde for, at de tilsagte forpligtelser i de enkelte år ikke overstiger det disponible beløb til uddelinger, og at der heller ikke i øvrigt opstår udækkede finansieringsbehov i forbindelse med fondens tilskudsaktiviteter. Bestyrelsen skal i den forbindelse på baggrund af forventede disponible beløb til uddelinger fastsætte en ramme for den samlede mængde af aftaler efter § 4, stk. 1, nr. 1, sådan at det økonomiske grundlag for gennemførelse af de pågældende tilskudsaktiviteter hele tiden er til stede.

Efter grundforskningsfondslovens § 4, stk. 4, kan bestyrelsen i forbindelse med finansieringen af oprettelsen eller udvidelsen af institutter og centre, jf. § 4, stk. 1, nr. 1, gøre finansieringen betinget af, at stillingen som centerleder opslås i international konkurrence. Bestyrelsen kan ligeledes beslutte, at et center etableres, efter at stillingen som centerleder har været opslået i international konkurrence.

Efter grundforskningsfondslovens § 4, stk. 6, 1. pkt., kan bestyrelsen finansiere sine initiativer alene eller i samarbejde med og med hel eller delvis finansiering fra andre offentlige eller private råd, fonde eller virksomheder, herunder også offentlige eller private råd, institutioner, fonde eller virksomheder i udlandet.

Med lovforslagets § 1, nr. 4, foreslås det, at bestyrelsen efter aftale med eksisterende forskningsinstitutioner og på vilkår, der fastsættes af bestyrelsen, kan indgå aftale om at finansiere og etablere få særlige og fremragende forskningsenheder. Aftalerne skal omfatte et væsentligt element af forskeruddannelse i tilknytning til initiativerne.

Hermed udvides fondens mulighed for inden for dens formål at udmønte regeringens forsknings- og innovationspolitiske strategi i relation til ønsket om at etablere få særlige og fremragende forskningsenheder, der skal kunne konkurrere med den absolut bedste internationale forskning og have et særligt og øget fokus på transformativ forskning og videnskabelige gennembrud. Transformativ forskning er den type grundforskning, der har fokus på fundamentale og videnskabelige nybrud, og som kan ændre bestemte opfattelser inden for et givent forskningsfelt.

Enhederne vil f.eks. kunne implementeres som en overbygning til eller en udvidelse af fondens nuværende Centers of Excellence, men vil også kunne etableres som helt nye enheder.

Den samlede økonomiske ramme pr. center forventes som udgangspunkt at blive på minimum 75 mio. kr. udmøntet over en tidshorizont på mindst 10 år. Der stilles ikke krav om, at de få særlige og fremragende forskningsenheder gives en tidsafgrænset bevilling på samme vis som Centers of Excellence, hvis bevilling som udgangspunkt udløber efter højst 10 år. De få særlige og fremragende forskningsenheder vil i stedet løbende kunne evalueres af fonden i forhold til grundlaget for fortsatte bevillinger. Bestyrelsen fastsætter som hidtil de nærmere vilkår for bevillingerne.

Aftaler om få særlige og fremragende forskningsenheder vil – ligesom for aftaler om Centers of Excellence – skulle omfatte et væsentligt element af forskeruddannelse (ph.d.).

En afgørende forudsætning for at kunne varetage forskeruddannelse af høj kvalitet er, at der er et stærkt og velfungerende forskningsmiljø med en tilstrækkelig vejlederkapacitet. Det forventes, at de få særlige og fremragende forskningsenheder – på samme vis som Centers of Excellence – er blandt de forskningsmiljøer, der har den forskningsmæssige kvalitet og kapacitet til at varetage forskningsuddannelse. De få særlige og fremragende forskningsenheder forventes at skulle repræsentere enestående forskning på højeste internationale niveau og forventes derfor at kunne bidrage til at styrke Danmarks forskningsmæssige udviklingsevne ved at tilbyde forskeruddannelse i tilknytning til initiativerne.

Det er hensigten, at bestyrelsen ved tilsagn om støtte fra fonden til de få særlige og fremragende forskningsenheder vil skulle tage højde for, at de tilsagte forpligtelser i de enkelte år ikke overstiger det disponible beløb til uddelinger, og at der i øvrigt ikke opstår udækkede finansieringsbehov i forbindelse med fondens tilskudsaktiviteter, jf. lovforslagets § 1, nr. 5.

Det er endvidere hensigten, at bestyrelsen med forslaget vil få mulighed for at gøre finansieringen af de få særlige og fremragende forskningsenheder betinget af, at stillingen som centerleder opslås i international konkurrence, jf. lovforslagets § 1, nr. 5.

Endelig er det hensigten, at bestyrelsen med forslaget vil få mulighed for enten at finansiere enhederne alene eller gennemføre initiativet i samarbejde med og med hel eller delvis finansiering fra f.eks. private fonde og forskningsinstitutioner, jf. lovforslagets § 1, nr. 5.

Den foreslåede bestemmelse i lovforslagets § 1, nr. 4, skal i øvrigt ses i forlængelse af lovforslagets § 1, nr. 1, hvormed fondens uddelingsramme foreslås hævet med henblik på at øge fondens nuværende aktivitetsniveau til også at omfatte finansiering og etablering af få særlige og fremragende forskningsenheder og samtidig videreføre nuværende aktiviteter. Der henvises for så vidt angår denne bestemmelse til bemærkningerne til § 1, nr. 1.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 2.4.

Til nr. 5

Efter den gældende bestemmelse i grundforskningsfondslovens § 4, stk. 2, skal bestyrelsen ved tilsagn om støtte fra fonden til Centers of Excellence tage højde for, at de tilsagte forpligtelser i de enkelte år ikke overstiger det disponible beløb til uddelinger, og at der heller ikke i øvrigt opstår udækkede finansieringsbehov i forbindelse med fondens tilskudsaktiviteter. Bestyrelsen skal i den forbindelse på baggrund af forventede disponible beløb til uddelinger fastsætte en ramme for den samlede mængde af aftaler om Centers of Excellence efter lovens § 4, stk. 1, nr. 1, sådan at det økonomiske grundlag for gennemførelse af de pågældende tilskudsaktiviteter hele tiden er til stede.

Bestemmelsen blev indført ved ændringen af lov om Danmarks Grundforskningsfond i 1997, og den konkrete anledning hertil var, at fonden stod foran at skulle tage stilling til en videreførelse af 23 Centers of Excellence, der samlet set havde fået en meget god evaluering, samtidig med at faldet i renteniveauet ikke gav fonden den fornødne finansielle mulighed for en eventuel videreførelse. På baggrund heraf blev det med den nævnte bestemmelse besluttet, at fonden i forbindelse med oprettelsen af centre selv må tage højde for, at man ikke kommer i en situation, hvor mængden af gode centre ikke svarer til fondens finansielle muligheder. Bestyrelsen skal således ud fra beregninger over det forventede disponible beløb lægge en ramme for, hvor mange centre fonden selv har mulighed for at finansiere på én gang. Rammen må løbende korrigeres ud fra forventningerne til det årlige beløb til uddelinger. Der kan henvises til Folketingstidende 1997-98, tillæg A, side 206.

Efter grundforskningsfondslovens § 4, stk. 4, kan bestyrelsen i forbindelse med finansieringen af oprettelsen eller udvidelsen af Centers of Excellence, jf. § 4, stk. 1, nr. 1, gøre finansieringen betinget af, at stillingen som centerleder opslås i international konkurrence. Bestyrelsen kan ligeledes beslutte, at et center etableres, efter at stillingen som centerleder har været opslået i international konkurrence.

Bestemmelsen blev indført ved ændringen af grundforskningsfondsloven i 1997, og begrundelsen herfor var, at der på nogle områder er behov for en styrkelse af dansk forskning på et niveau, der ikke kan forventes ved blot at indkalde ansøgninger fra danske forskergrupper. Derfor fik bestyrelsen mulighed for i nogle tilfælde at opslå stillingen som centerleder internationalt. Der kan henvises til Folketingstidende 1997-98, tillæg A, side 206.

Efter grundforskningsfondslovens § 4, stk. 6, 1. pkt., kan bestyrelsen finansiere sine initiativer alene eller i samarbejde med og med hel eller delvis finansiering fra andre offentlige eller private råd, fonde eller virksomheder, herunder også offentlige eller private råd, institutioner, fonde eller virksomheder i udlandet.

Bestemmelsen blev indført ved ændring af grundforskningsfondsloven i 2003. Ifølge lovforslagets bemærkninger blev bestemmelsen indført med henblik på at styrke fondens mulighed for at indgå i

samarbejde med private fonde og virksomheder om etablering af forskningsmiljøer af høj kvalitet. Således forventes det, at fonden aktivt skal opsøge og udnytte mulighederne for samarbejde med private fonde og virksomheder om etablering og finansiering af forskningscentre af høj kvalitet. Der kan henvises til Folketingstidende 2002-03, tillæg A, side 3418.

Da hensynet bag de nævnte bestemmelser vedrørende Centers of Excellence gør sig tilsvarende gældende for så vidt angår de få særlige og fremragende forskningsenheder, foreslås det med lovforslagets § 1, nr. 5, at ændre § 4, stk. 2, § 4, stk. 4, og § 4, stk. 6, således at det fremgår, at bestemmelserne også gælder de få særlige og fremragende forskningsenheder efter den foreslåede § 4, stk. 1, nr. 2.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 2.4.

Til nr. 6

Efter den gældende bestemmelse i grundforskningsfondslovens § 4, stk. 3, skal bestyrelsen normalt uddele fondens midler i åben konkurrence på grundlag af ansøgninger fra forskningsinstitutioner og forskere.

Der er i de gældende regler ikke mulighed for at fastsætte særlige formkrav i forbindelse med åbne opslag.

Med lovforslagets § 1, nr. 6, foreslås det, at bestyrelsen kan fastsætte nærmere formkrav til ansøgninger om støtte fra fonden, herunder om digital kommunikation, anvendelse af skabeloner, ansøgningsprog og ansøgningsfrister. En tydeliggørelse af formkrav og tidsfrister i forbindelse med åbne opslag skal understøtte en enkel og fleksibel bevillingsfunktion og samtidig øge transparens om ansøgers forpligtelser.

Det forventes, at bestyrelsen vil anvende hjemlen til at fastsætte krav om, at ansøgninger om bevillinger fra fonden skal indsendes digitalt. Dette kan f.eks. være et krav om fremsendelse af ansøgning på e-mail. Det kan ligeledes være anvendelse af en bestemt digital platform, hvis fonden på et tidspunkt vil anvende et særligt system til håndtering af ansøgninger. Der vil ligeledes kunne stilles krav om, at ansøgere kan modtage meddelelser vedrørende ansøgningen og eventuelle bevillinger elektronisk.

Det forventes endvidere, at bestyrelsen vil anvende hjemlen til at fastsætte krav om, at ansøgninger om bevillinger skal ske ved anvendelse af et bestemt ansøgningssskema, og at ansøgninger skal være modtaget af fonden inden for en bestemt ansøgningsfrist.

Det forventes endvidere, at bestyrelsen vil anvende hjemlen til i visse tilfælde at fastsætte krav om, at ansøgninger skal udformes på et andet sprog end dansk. Det vil f.eks. være relevant, at fonden kan stille krav om, at en ansøgning udformes på engelsk i forhold til Centers of Excellence og også i forhold til de få særlige og fremragende forskningsenheder, så fonden har mulighed for at sende ansøgninger til international ekspertvurdering.

Opregningen i den foreslåede § 3, stk. 2, er ikke udtømmende. Fondens vil derfor også have mulighed for at fastsætte andre formkrav, der understøtter formålet med bestemmelsen.

Det forudsættes, at formkrav og tidsfrister skal fremgå af fondens opslag. Det vil ligeledes skulle fremgå af opslaget, hvis manglende overholdelse af formkrav og tidsfrister kan medføre, at en ansøgning afvises uden realitetsbehandling.

Det forudsættes endvidere, at fondens generelle adgang til fastsættelse af formkrav og tidsfrister, ikke fritager fonden fra pligten til i særlige situationer at foretage en konkret vurdering af, om en ansøgning på trods af ansøgers manglende overholdelse af et sådant krav bør underkastes en realitetsbehandling. Et eksempel herpå kunne være, hvor manglende rettidighed ved indgivelse af ansøgningen beror på en fejl i fondens digitale system.

Der henvises til de almindelige bemærkninger, pkt. 2.5.

UDKAST

Lovforslaget sammenholdt med gældende ret

Gældende formulering	Lovforslaget
	§ 1
	I lov om Danmarks Grundforskningsfond, jf. lovbekendtgørelse nr. 367 af 10. april 2014, som ændret ved § 37 i lov nr. 384 af 26. april 2017, foretages følgende ændringer:
§ 1. ---	
<i>Stk. 2-3. ---</i>	
<i>Stk. 4.</i> Fonden kan gennemsnitligt uddele 400 mio. kr. årligt målt i faste priser over fortløbende 10-års-perioder. Alle uddelinger skal inkludere bidrag til følgeudgifter forbundet med forskningen beregnet efter den sats, der til enhver tid gælder for staten.	1. I § 1, stk. 4, 1. pkt., ændres »400« til: »500«.
§ 2. ---	2. I § 2 indsættes efter stk. 1 som nyt stykke: »Stk. 2. Bestyrelsesmedlemmerne, herunder formanden, kan ikke samtidig sidde i Danmarks Forsknings- og Innovationspolitiske Råd, bestyrelsen for Danmarks Frie Forskningsfond, bestyrelsen for Danmarks Innovationsfond, udvalg under Danmarks Frie Forskningsfond eller udvalg under Danmarks Innovationsfond.« Stk. 2 og 3 bliver herefter stk. 3 og 4.
§ 3. ---	3. I § 3 indsættes som <i>stk. 2</i> : »Stk. 2. Uddannelses- og forskningsministeren kan undtagelsesvis forlænge funktionsperioderne for bestyrelsesmedlemmerne, herunder formanden, for en begrænset periode ud over de perioder, som er anført i fondens fundats, jf. stk. 1.«
§ 4. Det er bestyrelsens opgave at forvalte og nyttiggøre fondens midler i overensstemmelse med Grundforskningsfondens formål. For at opfylde dette formål kan bestyrelsen: 1) Efter aftale med eksisterende forskningsinstitutioner og på vilkår, som fastsættes af bestyrelsen, for en kortere eller længere årrække finansiere oprettelse eller udvidelse af institutter og centre ved eller på tværs af institutionerne, hvorefter fondens økonomiske engagement afvikles. Aftalerne	4. I § 4, <i>stk. 1</i> , indsættes efter nr. 1 som nyt nummer:

<p>skal omfatte et væsentligt element af forskeruddannelse i tilknytning til initiativerne.</p> <p>2) Oprette stillinger på lektor- og professorniveau for en kortere eller længere årrække.</p> <p>3) Oprette stipendier til forskere med ph.d.-grad.</p>	<p>»2) Efter aftale med eksisterende forskningsinstitutioner og på vilkår, der fastsættes af bestyrelsen, indgå aftale om at finansiere og etablere få særlige og fremragende forskningsenheder. Aftalerne skal omfatte et væsentligt element af forskeruddannelse i tilknytning til initiativerne.«</p> <p>Nr. 2 og 3 bliver herefter nr. 3 og 4.</p>
<p><i>Stk. 2.</i> Bestyrelsen skal ved tilsagn om støtte fra fonden tage højde for, at de tilsagte forpligtelser i de enkelte år ikke overstiger det disponible beløb til uddelinger, og at der heller ikke i øvrigt opstår udækkede finansieringsbehov i forbindelse med fondens tilskudsaktiviteter. Bestyrelsen skal i den forbindelse på baggrund af det forventede disponible beløb til uddelinger fastsætte en ramme for den samlede mængde af aftaler efter stk. 1, nr. 1, sådan at det økonomiske grundlag for gennemførelse af de pågældende tilskudsaktiviteter hele tiden er til stede.</p> <p><i>Stk. 3.</i> ---</p> <p><i>Stk. 4.</i> Bestyrelsen kan i forbindelse med finansieringen af oprettelsen eller udvidelsen af institutter og centre, jf. stk. 1, nr. 1, gøre finansieringen betinget af, at stillingen som centerleder opslås i international konkurrence. Bestyrelsen kan ligeledes beslutte, at et center etableres, efter at stillingen som centerleder har været opslået i international konkurrence.</p> <p><i>Stk. 5.</i> ---</p> <p><i>Stk. 6.</i> Bestyrelsen kan gennemføre initiativer efter stk. 1, nr. 1, i samarbejde med og med hel eller delvis finansiering fra andre offentlige eller private råd, fonde, eller virksomheder, herunder også offentlige eller private råd, institutioner, fonde eller virksomheder i udlandet. Bestyrelsen kan efter aftale påtage sig at gennemføre tilskudsaktiviteter med hel eller delvis finansiering fra anden side. Bestyrelsen kan endvidere efter aftale med uddannelses- og forskningsministeren påtage sig udføre nærmere afgrænsede opgaver for denne.</p>	<p>5. I § 4, stk. 2, § 4, stk. 4 og § 4, stk. 6, indsættes efter »nr. 1«: » og nr. 2«.</p>
<p>§ 4. ---</p>	
<p><i>Stk. 2.</i> ---</p>	

<p><i>Stk. 3.</i> Bestyrelsen skal normalt uddele fondens midler i åben konkurrence på grundlag af ansøgninger fra forskningsinstitutioner og forskere. <i>Stk. 4-6.</i> ---</p>	<p>6. I § 4, <i>stk. 3</i>, indsættes som <i>2. pkt.</i>:</p>
	<p>»Bestyrelsen kan i forbindelse med åbne opslag fastsætte nærmere vilkår for formkrav til ansøgninger om støtte fra fonden, herunder om digital kommunikation, anvendelse af skabeloner, ansøgningsprog og ansøgningsfrister.«</p>
	§ 2
	<p>Loven træder i kraft den 1. januar 2019.</p>

UDKAST